

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

فرستنده: عثمان حیدری

۲۲ جون ۲۰۲۱

غرب به کشورهای فقیر واکسین نمی دهد و اگر بدهد تاریخ منقضی است

یک میلیارد دوز واکسین برای کشورهای فقیر؛ این وعده‌ای است که اخیراً از سوی کشورهای ثروتمند گروه هفت برای کمک به شکست همه گیری کووید-۱۹ در جهان مطرح شد اما سیاست‌های منفعت طلبانه آنها در کنار مشکلات عدیده لجستیکی، دنیا را به نبرد بر سر واکسین کشانده و حالا تهدید سویه‌های جدید ویروس بر خود این کشورها هم سایه افکنده است.

نبرد برای واکسین

آمار مبتلایان و تلفات ناشی از همه گیری کووید-۱۹ در جهان همچنان رو به افزایش است. بر اساس جدیدترین آمار شمار مبتلایان در جهان تاکنون به ۱۷۸ میلیون و ۹۶۴ هزار و ۱۸۱ نفر رسیده و مرگ سه میلیون و ۸۷۵ هزار و ۶۵۶ نفر نیز بر اثر ابتلا به این بیماری تأیید شده است. تنها راه برای پایان دادن به همه‌گیری کووید-۱۹ ایمن‌سازی تعداد کافی از افراد در سراسر جهان است. اگر چه جهان در نبردی برای متوقف ساختن این همه گیری از جمله با اجرای تدابیر و پروتکل‌های قرنطینه و سلامت عمومی و اجرای واکسیناسیون به سر می برد و بسیاری از مقام‌ها و چهره‌ها در جهان خواهان کنار گذاشتن اختلافات بین کشورها و یکپارچه سازی تلاشها در نبرد با کووید-۱۹ شده‌اند اما

در واقعیت همچنان خود برتر بینی کشورهای ثروتمند و زورگوئی‌های آنها در کنار مشکلات دیگری نظیر قاچاق، دزدی و مصادره واکسین و لوازم پزشکی سبب ناکارآمدی و کم اثر بودن تلاشها علیه این ویروس جهانگیر شده است. این در حالی است که زنگ خطر نسبت به بروز موج جدیدی از همه گیری کرونا با شیوع سویه جدید موسوم به «دلتا» در جهان به صدا درآمده است؛ سویه‌ای به شدت مسری که نخستین بار در هندوستان ظاهر شد اما پس از آن به سرعت در ۶۲ کشور شیوع یافته است.

شیوع سویه جدیدی از ویروس در هر جای جهان می‌تواند باعث ایجاد نوع جدیدی از ویروس کرونا شود که در برابر واکسین‌ها مقاوم است و این اتفاق ما را مجبور به بازگشت به شرایط طاقت‌فرسای قرنطینه سراسری می‌کند. با وجود افزایش خوش‌بینی‌ها نسبت به بازگشت به شرایط عادی اما روند تولید واکسین در جهان جلو این خوش‌بینی زود هنگام را می‌گیرد.

بر اساس برآوردها برای توقف همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ نیاز به ۱۰ تا ۱۵ میلیارد دوز واکسین در جهان است، اما میزان تولید امروز واکسین نزدیک به چنین رقمی هم نیست و گمانه زنی شده که با سرعت تولید فعلی، صدها میلیون نفر در کشورهای در حال توسعه حداقل تا سال ۲۰۲۳ بدون ایمنی باقی می‌مانند.

بر اساس گزارشها بیش از نیمی از جمعیت بزرگسال آمریکا هم اکنون به طور کامل در برابر کووید-۱۹ واکسینه شده‌اند اما وضعیت در کشورهای دیگر جهان متفاوت است. تا کنون بخش عمده واکسینهای کرونا روانه ثروتمندترین کشورهای جهان شده است و در بسیاری از کشورهای کم درآمد، کمتر از یک درصد جمعیت تنها یک دوز واکسین را دریافت کرده‌اند.

قرار بود یک برنامه بین‌المللی موسوم به «کوواکس» تحت نظارت ملل متحد این شکاف را پر کند. هدف این برنامه این بوده که تا پایان سال جاری میلادی دو میلیارد دوز واکسین را توزیع کند، در حالی که خیلی عقبتر از برنامه است. یک بخش بزرگ این مشکل این است که کشورهای ثروتمند اقدام به خرید تمامی دوزهای واکسین قبل از آن که بسیاری از واکسینها حتی تأیید شوند، می‌کنند. کوواکس اعلام کرده بخشی از دلیل تأخیر در اجرای برنامه‌اش کمبود بودجه کافی در ابتدای برنامه به منظور کسب دوزهای واکسین بوده است.

در این میان حتی در زمان موجود بودن واکسینها در کشورهای کم درآمد ممکن است این واکسینها کم اثرتر و با ایمنی کمتر نسبت به واکسینهای موجود در کشورهای ثروتمند تلقی شوند. به عنوان نمونه در جمهوری دموکراتیک کنگو، ۱.۷ میلیون دوز واکسین آسترازنکا در حالی که نهادهای تنظیمی حوزه دارو در اروپا مسأله ریسک لخته شدن خون مربوط به این واکسین را بررسی می‌کردند دست نخورده باقی ماندند اما زمانی که مجوز استفاده از این واکسینها صادر شد بسیاری از آنها به تاریخ انقضایشان رسیده و بسیاری نیز به جاهای دیگر منتقل شدند.

به نوشته پایگاه ساینتیفیک امریکن، حتی اگر برنامه کوواکس به هدفش برسد تنها ۲۰ درصد از جمعیت هر کشوری را واکسینه می‌کند. بسیاری از کشورها مجبور به مذاکره با واکسین سازها به منظور معامله با آنها شده‌اند.

مسأله تولید واکسین کرونا باعث ورود به اصطلاح «ملی گرایی واکسین» به گفتمان روابط بین‌الملل شده است. ملی گرایی واکسین به عنوان شکلی از واقع گرایی سیاسی می‌تواند برتری ژئوپلیتیکی یک کشور را تقویت کند. با این حال این رویه نیز در کنار احساسات مهاجرستیز و ظهور سیاستهای راست‌گرایانه در بسیاری از کشورها در حال تقویت شدن است.

واکسینهای کووید-۱۹ عمدتاً از سوی کشورهای به لحاظ پزشکی پیشرفته تولید می‌شوند. مشکل جایی شروع می‌شود که یک کشور تولید کننده از تأمین کشورهای دیگر تا زمان تکمیل برنامه تلقیح واکسین خود سرباز می‌زند.

امریکا و انگلیس تا پیش از اجلاس چند روز پیش گروه هفت تعهدی نسبت به ارائه محموله‌های واکسین خود حتی به قدیمی‌ترین هم‌پیمانانشان در سمت جنوب مطرح نکردند.

واکسینهای ساخت چین شامل سینوفارم و سینوواک تاکنون به حدود ۷۰ کشور «جنوب» در پنج قاره رسیده‌اند و در این میان کشورهای ثروتمند گروه هفت نیز با مسئله حقوق مالکیت معنوی واکسینها درگیر بوده‌اند.

اگرچه مسئله تولید واکسین و دسترسی به آن جزو «منفعت عمومی جهانی» است، هم راستائی دیپلماتیک کشورهای امپریالیستی همچون عاملی قوی و تعیین کننده در تأمین واکسین از تولیدکننده‌ها است.

با نگاه به الگوی توزیع جهانی واکسین در می‌یابیم که مسئله تأمین واکسین تقریباً همواره مطابق با حوزه نفوذ یک کشور صورت گرفته است.

به عنوان مثال کشورهایی مثل هنگری، اسلواکی و جمهوری چک به علت ناتوانی اتحادیه اروپا و احتکار واکسین از سوی امریکا، با وجود آن که آژانس دارویی اروپا هنوز واکسین «اسپوتنیک وی» روسیه را تأیید نکرده اما این واکسین را انتخاب کرده‌اند.

در این وضعیت به اصطلاح «جنگ واکسین» از سوی غرب، صنایع دارو و واکسین سازی جایشان را به مجتمع نظامی-صنعتی به عنوان ساختار پشت رقابت ابرقدرتها داده‌اند.

مدیر کل سازمان بهداشت جهانی اخیراً از کشورهای گروه هفت (کشورهای امپریالیستی غربی) خواست تا حق مالکیت معنوی برای واکسینهای کووید-۱۹ را لغو کنند. در صورت رخ دادن این اتفاق دیگر کشورها از جمله از طریق بلوکهای منطقه‌ای می‌توانند برنامه‌ای برای تولید مشترک یک واکسین برای حوزه منطقه خود در نظر بگیرند. کمبود واکسین کرونا و ویروس در کشورهای کم درآمد ناشی از اصرار تولیدکنندگان بزرگ واکسین بر حفظ انحصار و سود خودشان بوده است. دو شرکت مشهور فایزر و مدرنا با حمایت المان و امریکا تاکنون به درخواست‌های متعدد تولیدکنندگان واجد شرایط برای در اختیار قرار دادن حقوق مالکیت معنوی این واکسین‌ها پاسخ منفی داده‌اند.

در همین حال روسیه و چین تا کنون نه تنها واکسین‌های خود را در دسترس کشورهای دیگر قرار داده‌اند بلکه در انتقال فناوری و دانش تولید واکسین و همچنین تسریع در روند واکسیناسیون جهانی هم مشارکت قابل توجهی داشته‌اند.

لغو انحصار تولید واکسین از نظر سیاسی باعث می‌شود تا روسیه و چین بتوانند برتری ژئوپلیتیکی بر غرب داشته باشند اما مسلماً لغو انحصار واکسین یک تغییر اساسی در بازار ایجاد خواهد کرد و به همین دلیل شرکت‌های دارویی به شدت با آن مخالفت می‌کنند.

آنگونه که کارشناسان و مقامهای دست اندر کار در جهان هشدار داده‌اند، همه‌گیری کرونا در صورت گسترش و ویروس در مکانهای درگیر با مسئله کمبود واکسین پایان خواهد یافت و همچنان به رغم این هشدار نبرد و تقابل بر سر تأمین واکسین در نقاط مختلف جهان ادامه دارد.

سران کشورهای قاره اروپا تا همین چند وقت پیش درگیر یارکشی و جنگ بر سر تأمین واکسین بودند و اگرچه رهبران اتحادیه اروپا مکرراً خواستار سرعت بخشیدن به واکسیناسیون کرونا در این قاره شده‌اند اما کشمکش‌ها بر سر صادرات واکسین شرکت انگلیسی-سوئدی آسترازنکا به پاشنه آشیل اجرای طرح یادشده تبدیل شده است. در جدیدترین تحول مربوط به جنگ واکسین در قاره سبز، اتحادیه اروپا در نزاع حقوقی برای وادار کردن شرکت آسترازنکا برای عرضه ۱۲۰ میلیون دوز واکسین کووید-۱۹ تا پایان ماه جون شکست خورد.

اتحادیه اروپا چندی پیش بعد از آن که این شرکت ارسال محموله واکسین را عقب انداخت به دادگاه شکایت کرد. استرازنکا ابتداء قول عرضه ۳۰۰ میلیون دوز واکسین تا این تاریخ را داده بود با این حال قاضی دادگاهی در بروکسل درخواست اتحادیه اروپا را اجابت نکرد. قاضی ضربالاجلی را برای ارائه بیش از ۸۰ میلیون دوز واکسین در طول تابستان از سوی استرازنکا اعمال کرد و این شرکت در غیر این صورت با جریمه هنگفتی مواجه خواهد شد. کمیسیون اروپا که سفارش واکسین را برای ۲۷ کشور اتحادیه اروپا هماهنگ می‌کند چندی پیش انگلیس را متهم کرده بود که با خودداری از صدور واکسین‌های تولیدی در خاک خود به بقیه اروپا، همکاری دوطرفه را خدشه‌دار کرده است.

اوضاع در کشورهای دیگر جهان به لحاظ اجرای برنامه واکسیناسیون نیز مناسب نیست.

هند از جمله کشورهای عمده تولیدکننده واکسین در جهان است و وضعیت بدی را به لحاظ درگیر شدن با همه‌گیری کووید ۱۹ تجربه کرده اما تا کنون تنها کمتر از پنج درصد از هندی‌ها کاملاً واکسینه شده‌اند. مقامهای هندی در مواجهه با انتقادات از سوءمدیریتها در این کشور در قبال مقابله با همه‌گیری اعلام کردند که از روز دوشنبه هر فرد بزرگسال هندی می‌تواند یک دوز از واکسین کرونا که از سوی دولت فدرال خریداری شده را دریافت کند. این تغییر در سیاستها که از سوی نارندرا مودی، نخست وزیر هند اعلام شد قرار است به یک سیستم پیچیده خرید واکسین که منجر به بدتر شدن نابرابری‌ها در تزریق واکسین شده پایان دهد، با این حال روند توزیع واکسین در این کشور با اما و اگرهایی مواجه است و برنامه ریزی‌های ضعیف مقامات آن همچنان از احتمال تداوم روند کمبود واکسین در آنجا خبر می‌دهد.

جهش در موارد ابتلای به کووید-۱۹ و شایع شدن سویه‌های مسری‌تر همزمان با کمبود فلج‌کننده واکسین باعث وحشت در فقیرترین کشورهای جهان شده است.

این بحران در ضمن وجود میلیون‌ها فرد واکسینه نشده در این کشورها به ویژه افراد کم‌درآمدی که عمدتاً از اقتصاد غیررسمی و خارج از آمارها ارتزاق کرده و از بیمه‌های بهداشت و درمان برخوردار نیستند، زنگ خطر را برای مقامهای بهداشت عمومی به صدا در آورده است. شهرهایی در این کشورها که شدیداً درگیر همه‌گیری شده‌اند شاهد پر شدن تخت‌های بخشهای مراقبتهای ویژه در بیمارستانها هستند و در این شرایط یک بیماری شدید می‌تواند به مثابه یک حکم مرگ باشد.

افریقا از این بابت آسیب پذیری ویژه‌ای دارد. ۱.۳ میلیارد جمعیت این قاره معادل ۱۸ درصد از جمعیت جهان هستند اما این قاره تا کنون تنها دو درصد از همه دوزهای واکسین که تا کنون در سطح جهانی تزریق شده را دریافت کرده است.

برخی کشورهای آفریقایی هنوز یک مورد هم تزریق واکسین نداشته‌اند.

جان نکنگاسونگ، یک ویروس‌شناس کامرونی و رئیس مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری آفریقا گفت: ما همگی در طی این همه‌گیری گفته‌ایم ما تا زمانی که همگی ایمن نباشیم، ایمن نیستیم. در ابتدای همه‌گیری بسیاری از کشورهای شدیداً فقیر با سیستم‌های بهداشت و درمان ضعیف ظاهراً به بدترین وضعیت گرفتار نشدند اما این روند در حال تغییر است.

ماتشیدیسو موئتی، مدیر افریقا در سازمان بهداشت جهانی هشدار داده: روند تامل برانگیز موارد رو به افزایش ابتلا باید هر کسی را به اقدام فوری وادارد. او گفت که در هفته گذشته موارد جدید ابتلا در این قاره حدود سی درصد افزایش یافته است.

بر اساس اعلام سازمان بهداشت جهانی، حدود ۹۰ درصد از کشورهای افریقائی از هدف جهانی واکسینه کردن ۱۰ درصد از جمعیتشان تا ماه سپتمبر باز خواهند ماند و یک دلیل عمده این مشکل گرفتار شدن برنامه کوواکس به کمبود جدی واکسین است.

چند روز پیش کشورهای گروه هفت اعلام کردند که بر سر ارائه دست کم یک میلیارد دوز واکسین کووید-۱۹ به کشورهای کم درآمد طی سال آینده میلادی توافق کرده‌اند اما هیچ نشانه‌ای از عملی کردن این وعده‌ها در دست نیست. واکسین‌های ارسالی غربی در بسیاری از موارد غیر قابل استفاده بوده و تاریخ انقضای آنها یا گذشته بوده یا در حال انقضا بوده‌اند. با این حال بسیاری از کشورهای فقیر همچنان چشم انتظار و نگران هستند و تا زمانی که همه واکسینه نشوند، خطر ویروس و همه‌گیری سوبیه‌های جدید، همه را تهدید می‌کند.